

Vantro, smaa Formaal eller slet ingen Formaal overhovedet. I Forretningslivet er Pengefordel den eneste Genstand. I Fabelen æder Magikerens Slange alle de andre Slanger; at gøre Penge, det er i vore Dage Magikerens Slange, som er Eneherre paa Kamppladsen. Vor bedste Klasse er kun en Pøbel af fashionabelt klædte Spekulanter og simple Personer.» Af disse mørke Billeder, Whitmann ruller op for os, mærker man en Digers glødende Harmen over Menneskenes Daarlighed, og det daarlige flyder altid ovenpaa, især i et Land som Amerika, med saa stor Frihed. Men netop der udvikles de gode Kræfter ogsaa, og det ser Whitmann godt. Det er Demokratiet, der skal bygge Amerikas Fremtid. Men der maa skaffes en Literatur, som er ægte amerikansk. Literaturen er det skrevne Udtryk for det, som rører sig i Menneskelivet. Og han vil da, der skal komme en Literatur, der staar som sandt Udtryk for det, som bevæger Livet i Amerika; at disse skjulte, men dybtgaaende Rørelser, som er fremme i vor Tid og ikke mindst i Amerika med de mange Elementer, kan afsløres og fremstilles, formes saaledes, at det kan sætte sit Stempel mere end nu, da det kun er tilstede som en ubevidst Understrøm. Literaturen kan ogsaa forbedre meget; naar Tankerne blive udtalte paa den rette Maade, er de i Stand til at omskabe en Verdensdel. Men en saadan Literatur mangler Amerika, det mangler en ægte amerikansk Grundpersonlighed, der har sit Udtryk indenfor Omrids, som er fælles for alle. »Demokratiet vil aldrig blive andet end et spidsfindigt Mundsvejr, før det grundlægger og bringer til rig Fremvæxt sine egne Former af Kunst, Digtning, Skoler og Kirkelære, ryddende alt til Side, hvad der bestaar, og hvad der i Fortiden er kommet frem under modsatte Indflydelser.»

Han kritiserer den gamle Literatur, som er født ved Hoffer, med en Duft af Fyrstegunst over sig, og saa skriver han videre: »Jeg kender ikke en eneste Skribent, Digter, Foredragsholder og hvad man ellers vil, som har taget det op med denne lydlose, men bestandig aarvaagne, virksomme, overalt nærværende, underløbende Viljesstrøm, hvori Landets aandelige Typer stønner efter Frigørelse, og give den en Ordlyd, der svarede til den selv. Kalde I disse evindelige slikkede Klisterkrukke-Arbejder amerikansk Kunst, amerikansk Dramaskrivning? Skal deri kendes et Udtryk for amerikansk Smag og Digtetervne? Det tykkes mig, jeg hører som et Ekko fra en fjærn Bjærgtop i Vesten, den foragtelige Latter af Staternes Genius.« Derpaa gaar han over til at skildre Fremtidens Literatur: »Der maa komme en Literatur med det Formaal ikke blot at yde Morskab og Tidkort og forherlige det skønne, forfinede, udlevede eller blot kildre ved teknisk, rytmisk Færdighed. *Der kræves en Literatur, som har Livet selv til Underbygning, som er fyldt af Religionen, i Pagt med Videnskaben, som styrer Grundevner og Kræfter med omsynsfuld Magt og maaske som sit ædleste Resultat fuldender Kvindens Oprejsning og Udfrielse af den Omgæring af Taabelighed, Pyntesygge og svækkende Tomhed, hvori hun lever, idet den sikrer Staterne en stærk og blid kvindelig Slægt, en Slægt af fuldkomne Mødre.*«

Alle Aristokratiets gamle udhulede Former drager han tilfælts imod. Om *Militærvæsenet* siger han: »Er

denne Ordning fornuftig og sandru, saa er hele Resten af Amerika et skamløst Bedrageri.»

Han ser godt, at den store Frihed bliver misbrugt af mange, men det rækker ikke hans stærke Tro paa Demokratiets uddannende Kraft. »Jeg kender ingen større og bedre Øvelse af Kræfterne, ingen dygtigere Prøve paa folkelig Fordøjelseskraft, intet sikrere Bevis paa, at Forgangenheden er dragen til Nytte, intet mere glimrende Udslag af Tro paa Menneskeslægten, end en kraftig gennemfægtet, ægte amerikansk Valg-handling.«

»Sin største Herlighed faar Demokratiet ved den opløftende Tanke, at sammenknytte alle Folkefærd fra de forskellige og fra hinanden fjærreste Egne i et Fællesskab, en samlet Slægt. Dette er Jordens ældgamle og dog saa nye Drøm, som de Tænkere og Digttere, der blev Slægtens kærester, har gjort sig til Tolke for i den ældste Tid, som i den senere.« »Demokratiets egentlige Kærne er det religiøse Element. Alle Religioner, gamle og nye, give deres Bidrag dertil. Og aldrig vil dets egentlige Grundtanke vise sig i sin fulde Skønhed og Magt, før de helt har afsat deres Virkning og baaret deres sene aandelige Frugt.« »Hvad den fri Luftstrøm er for Legemet, det samme er et livfuldt Røre og et uhammet Tankens Spillerum for den moralske og politiske Sundhed. Indirekte, men aldeles ufejlbart vil Godhed, Dyd og Lovlydighed — af den bedste Art — følge Friheden. De er for Demokratiet, hvad Kolen er for Skibet, hvad Saltet er for Oceanet.«

Vi skal lære af Naturen, som udvikler sig i Overensstemmelse med sig selv, sit eget Væsen, uden at være indordnet i døde Former, som hæmmer Vækster; netop saadan skal Menneskene være stillet i Samfundet, saa alle kan være sig selv og erhverve sig Kultur efter Ønske. Den bedste Kultur er den, som kan hæve de gode Instinkter, hæve Menneskenaturen, frembringe naturlige, omskuende og dygtige Mennesker, stærke i Troen og duelige til at føre Verdenslivet frem paa dets vidunderlige Bane. »Der er for Nation, Individ og Literatur intet højere end den praktiske Virkeliggørelse af Samvittighedens Ide, formet i et tydeligt Udtryk.« — »Jeg forlanger en Slægt af Verdensskjalde med en Flugt uden Hæmmelse og Skranke. Stiger frem, I Vestens liflige Selvherskere.«

Whitmann vil, at Digtningen skal være som Naturen, ujævn, uregelmæssig. Den skal ikke være Rimerier, ikke bløde Rhytmer, men som Bølgerne med deres uregelmæssige Former, som Stormen, der med uregelmæssige Skridt farer gennem Skoven, som Landskaber med Bakke og Dale i det uendelige, hvor dog det ene passer til det andet, saa de mangeartede Skuebilleder frembringe et harmonisk Hele. »Se engang, hvor Naturen — det eneste fuldstændige, kraftige Digt! — roligt lever i Overensstemmelse med sin guddommelige Plan, indbefattende alt, tilfreds og ligegyldig mod en enkelt Dags kritiske Udsættelser og Ordgydernes endeløse Skvalder. Mærk eder saa Sjælens indre Bevidsthed, dens vedvarende Selvbe kræftelse i Kraft af hin Tanke, hint noget, i Forhold til hvilket selv Demokratiets, Kunstens og Literaturens Storhed skrumper sammen i Endelighed og Delthed, hint noget, som fuldt tilfredsstiller — hvad de ikke gør. Dette noget er Altet og Altets Ide; i dens